

ТОВ «ЕКСПЕРТУС ТЕК»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ директора

ТОВ «ЕКСПЕРТУС ТЕК»

02.02.2026 № 3

Тепляков А.В.

(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти
«ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА НАВЧАННЯ У
ШКОЛ»

Київ – 2026

Розробник: Цифрове видавництво Експертус (Горбенко І. В., канд. пед. наук, тренер та консультант освітніх проєктів з питань інклюзивного навчання, співзасновник приватного закладу «Сад можливостей Щастя Кідс»; Кіндрат І. Р., канд. пед. наук, головний редактор Вищої школи освітнього менеджменту; Святенко О. В., заступник директора департаменту — начальник управління роботи із закладами загальної середньої та дошкільної освіти департаменту інституційного аудиту Державної служби якості освіти України).

Напрямок підвищення кваліфікації: особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 02.02.2026 до 02.02.2031 року.

Рецензент: Кравцова О. В., директор Комунальної установи «Рівненський інклюзивно-ресурсний центр №2» Рівненської міської ради.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програму підвищення кваліфікації «Організація інклюзивного середовища та навчання у школі» (далі — Програма) розроблено відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту», концепції Нової української школи та на основі чинних нормативних документів щодо організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти.

Актуальність Програми зумовлена необхідністю створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища у кожному закладі загальної середньої освіти, організації інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Зростання кількості учнів, що потребують інклюзивного навчання за різними рівнями підтримки, зумовлює потребу в підвищенні інклюзивної компетентності кожного керівника, педагога та практичного психолога.

Цільова група: вчителі закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 год (1 кредит ЄКТС), з них лекції — 10 год, практико орієнтовані види роботи — 15 год, самостійна робота — 5 год.

Особливості реалізації програми. Програму розміщено на платформі Цифрового видавництва Експертус. Учасники опановують програму в онлайн режимі, в зручний для себе час. Термін навчання за програмою — 2 місяці. Наповнення програми містить:

- текстові лекції з інтерактивними елементами;
 - відеолекції;
 - презентації, пам'ятки та інші довідково-практичні матеріали.
- Усі матеріали доступні для скачування.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: удосконалити інклюзивну компетентність педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, необхідну для організації навчання та індивідуалізації освітнього процесу відповідно до потреб кожної дитини; розвинути професійні навички щодо психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами.

Завдання підвищення кваліфікації:

- розвивати у слухачів ефективно в умовах інклюзивного навчання цінності та компетентності педагога;
- сприяти формуванню здатності реалізовувати командний підхід в організації інклюзивного навчання у школі;
- формувати навички застосування технології індивідуального планування та реалізації індивідуальної програми розвитку в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами;

- розвивати здатність забезпечувати основні аспекти і принципи інклюзивного середовища та універсального дизайну;
- формувати та розвивати вміння корегувати свою взаємодію з дитиною залежно від її індивідуальних особливостей, застосовувати методи допомоги дитині у гострому та посттравматичному стресовому стані;
- розвивати емоційно-етичну компетентність, навички партнерської взаємодії;
- сприяти особистісному та професійно-діяльнісному самовдосконаленню педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на основі активізації їхнього професійного досвіду.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А.2. Предметно-методична компетентність

Б.1. Психологічна компетентність

Б.3. Компетентність педагогічного партнерства

В.1. Інклюзивна компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Знання й розуміння:

- ключових понять: «інклюзія», «інклюзивність», «інклюзивне навчання», «особа з особливими потребами»;
- базових цінностей інклюзивної освіти;
- принципів створення та реалізації індивідуальної програми розвитку для учнів з особливими освітніми потребами;
- ролей і завдань усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП;
- основ безбар'єрності — принципів універсального дизайну та розумного пристосування в освітньому середовищі.

Уміння:

- ефективно взаємодіяти в команді психолого-педагогічного супроводу;
- створювати інклюзивний простір на основі принципів інклюзивного середовища;
- застосовувати технології індивідуального планування та реалізовувати індивідуальну програму розвитку дитини;
- налагоджувати партнерство з усіма учасниками освітнього процесу та надавати психосоціальну підтримку дітям, що зазнали впливу травми.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- професійна мобільність та гнучкість;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Підсумковий бал визначається розрахунком середнього арифметичного значення за **три види робіт**: два практичних завдання та підсумкове тестування.

Формула виведення підсумкового балу:

$$\text{Загальний бал} = \frac{\text{ПЗ1} + \text{ПЗ2} + \text{Т}}{3}$$

Де:

ПЗ1 — оцінка за практичне завдання №1 (від 0 до 100)

ПЗ2 — оцінка за практичне завдання №2 (від 0 до 100)

Т — оцінка за підсумковий тест (від 0 до 100)

Підсумкова шкала:

90—100 відмінно

75—85 добре

60—74 задовільно

0—59 незадовільно (не зараховано)

Для отримання сертифіката про підвищення кваліфікації загальний середній бал має бути не нижче 60.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС

Вартість: 1500 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено лекційні онлайн-заняття з текстовим матеріалом, інтерактивними елементами, відеокоментарями, прикладами документів та допоміжними матеріалами.

Особливістю практичних занять є виконання вправ, аналіз практичних ситуацій та розбір професійних кейсів.

Самостійна робота передбачає аналіз нормативної бази з технології індивідуального планування, розроблення навчально-методичних матеріалів.

Підсумковими заходами є два практичні завдання та тестування.

Зміст програми складається з трьох модулів та семи взаємопов'язаних тем. Після кожного модуля слухачі складають проміжний тест з 10 запитань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 10 запитань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 100 балів. Прохідний бал — 60. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 30 год, з них: 10 год — лекційні заняття, 15 год — практична робота, 5 год — самостійна робота.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ОПАНОВУЄМО ФІЛОСОФІЮ ТА ПРИНЦИПИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ					
Тема 1.1. Інклюзивна компетентність педагога: від розуміння принципів до ефективної практики	1	1	-	-	2
Тема 1.2. Умови інклюзивного навчання в 7—9 класах	1	2	0,5	-	3,5
Тест за модулем	-	-	-	0,5	0,5
Разом за модулем	2	3	0,5	0,5	6
МОДУЛЬ 2. ЗАБЕЗПЕЧУЄМО ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ					
Тема 2.1. Особливості інклюзивного освітнього середовища школи	2	1	-	-	3
Тема 2.2. Універсальний дизайн в навчанні учнів 7—9 класів	2	3	0,5	-	5,5
Тест за модулем	-	-	-	0,5	0,5
Разом за модулем	4	4	0,5	0,5	9

МОДУЛЬ 3. ІНДИВІДУАЛІЗУЄМО ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС					
Тема 3.1. Командний підхід в організації інклюзивного навчання в 7—9 класах	2	3	1	-	6
Тема 3.2. Технологія індивідуального планування в навчанні учнів з ООП	2	3	1	-	6
Тема 3.3. Психолого- педагогічні виклики підліткового віку в інклюзивному класі	-	2	-	-	2
Тест за модулем	-	-	-	0,5	0,5
Разом за модулем	4	8	2	0,5	14,5
Підсумкові заходи	-	-	-	0,5	0,5
Усього	10	15	3	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ОПАНОВУЄМО ФІЛОСОФІЮ ТА ПРИНЦИПИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Інклюзивна компетентність педагога: від розуміння принципів до ефективної практики

Суть поняття «інклюзія». Принципи інклюзивної освіти. Цінності та компетентності педагога, що забезпечують ефективність інклюзивної освіти. Чому інклюзивна освіта стосується кожного закладу освіти й педагога.

Тема 1.2. Умови інклюзивного навчання в 7—9 класах

Поняття про учнів з особливими освітніми потребами. Категорії (типи) освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки. Особливості надання педагогічної підтримки.

Організація інклюзивного навчання: нормативна база. Долання стереотипів та упереджень щодо навчання та розвитку дітей з ООП.

МОДУЛЬ 2. ЗАБЕЗПЕЧУЄМО ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Тема 2.1. Особливості інклюзивного освітнього середовища

Поняття «інклюзивне освітнє середовище». Характеристики інклюзивного освітнього середовища. Загальношкільний підхід до створення безбар'єрного, безпечного, інклюзивного освітнього середовища. Ресурсна кімната в закладі освіти.

Поняття про стратегії розумного пристосування.

Створення інклюзивних класів.

Тема 2.2. Універсальний дизайн в навчанні учнів 7—9 класів

Поняття про принципи універсального дизайну в навчанні. Застосування диференційованого підходу до планування навчальних занять, методів навчання й навчальних матеріалів, способів і форм оцінювання результатів навчання учнів.

Складники диференційованого навчання: курикулум, адаптації та модифікації. Використання універсального дизайну в навчанні.

МОДУЛЬ 3. ІНДИВІДУАЛІЗУЄМО ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Тема 3.1. Командний підхід в організації інклюзивного навчання в 7—9 класах

Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗЗСО на рівні базової середньої освіти (далі — Команда). Склад та основні функції учасників Команди. Партнерство вчителя та

асистента вчителя на рівні базової середньої освіти. Практика спільного викладання (співучителювання). Моделі співучителювання вчителя й асистента вчителя. Корекційно-розвиткові заняття для дітей з ООП.

Роль асистента дитини (учня). Розмежування функцій асистента вчителя та асистента дитини (учня).

Тема 3.2. Технологія індивідуального планування в навчанні учнів з ООП

Розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з особливими потребами. Основні завдання команди психолого-педагогічного супроводу з розроблення ІПР. Роль батьків як членів Команди у розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей.

Індивідуальний навчальний план. Адаптації в освітньому процесі та модифікації змісту навчальних предметів для осіб з ООП.

Упровадження ІПР: функції членів команди психолого-педагогічного супроводу. Ефективне ведення щоденника спостережень, спільне коригування ІПР (індивідуальної програми розвитку) та підготовка до моніторингу навчальних досягнень. Оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП.

Тема 3.3. Психолого-педагогічні виклики підліткового віку в інклюзивному класі

Запобігання булінгу, підтримка самооцінки підлітка та розвиток навичок самоадвокації.

Особливості організації навчання дітей з ООП у воєнний час. Допомога дитині у гострому та посттравматичному стресовому стані.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Укласти схему: 4 кроки розроблення індивідуальної програми розвитку учня з особливими освітніми потребами (7, 8 чи 9 клас на вибір).
2. Описати функції усіх членів команди ППС дитини з ООП з реалізації ІПР.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які цінності та компетентності педагога забезпечують ефективність інклюзивної освіти.
2. Приклади універсального дизайну в закладах освіти.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та операційний план з її реалізації на 2024–2026 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%%D1%80#Text>

2. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами (методичні рекомендації). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomentatsiyi-2024.pdf>
3. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: Постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1673-2025-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова КМУ від 15.09.202 № 957 (із змінами, остання редакція 29.10.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
5. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти: Наказ МОН від 08.06.2018 № 609 (із змінами згідно з Наказом МОН № 787 від 29.05.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

Основна література

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. URL: <https://sqe.gov.ua/inklyuzivne-navchannya-u-shkoli-posibnik>
2. Лаврінченко Л. Інклюзивна освіта в умовах викликів нової української школи. Вісник Національного університету С. 165—170.
3. Улович Н. Психолого-педагогічний і корекційно-розвивальний супровід учнів з ООП. *Заступник директора школи*, 2024. № 6. URL: <https://ezavuch.expertus.com.ua/10015690>

Додаткова література

1. Рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році. Лист МОН від 26.08.2026 № 1/17666-25. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf>
2. Про забезпечення підтримки дітей, які мають труднощі в освітньому процесі, пов'язані з можливими розладами психіки та поведінки. Лист МОН № 1/20608-25 від 01.10.2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya-fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon.pdf>